

Harjun aktiivipihatolla tavoitellaan hevosten hyvinvointia, hoitajan työn muutosta sekä tutkimustietoa koko hevosalan käyttöön. Kuva: Rosa Roslakka

Harjun aktiivipihatosta tutkimustietoa koko hevosalan käyttöön

Harjun oppimiskeskuksessa Virolahdella tehtiin miljoonainvestointi, kun Ravijoelle rakennettiin Suomen toistaiseksi suurin ja alan kotimaisten oppilaitosten ensimmäinen aktiivipihatto. Samalla sukkellettiin hanke- ja tutkimusmaailmaan. Kävimme tutustumassa tähän erikoisuuteen Kymen-Karjalan Hevosnomistajat ry:n syyskokouksen yhteydessä marraskuussa 2020.

Aihe kiinnostaa syystäkin, sillä hevosten pihattoasuminen näyttää kasvattavan suosiotaan. Siitostammojen ja varsojen osalta voidaan puhua jo jonkinlaisesta perinteestä. Muussa käytössä olevien hevosten pihatossa pito on Suomessa vielä harvinaisempaa, olkoonkin että erinäiset puolipihattomaiset karsina-tarhayhdistelmät näyttäisivät nekin yleistyvän. Moni etsii ratkaisuja, joilla palvella sekä ihmisen että hevosen tarpeita ja yhdistää karsinan ja pihatton parhaat puolet Suomen vaativissa oloissa.

Hevosala on tunnetusti suuren intohimon mutta heikonpuoleisen kannattavuuden ala. Karsina, tarha, kottikärryt ja talikko, verta, hikeä ja kyynelitä-malli ei ole kiveen hakattu. Uusia ratkaisuja saa ja täytyykin etsiä, ja alan oppilaitos on tällöin looginen paikka miettiä miltä hevosenpito Suomessa ehkä voisi tulevaisuudessa näyttää, tai ainakin selvittää erilaisia vaihtoehtoja.

”Kerätään dataa, niin ei tarvitse arvailla”

Harjun hevosalan koulutus ja tutkimuskeskushanke – Equestrian Education and Research Center Finland, EERCF:n projektipäällikkö Juliska Storskrubb esitteli hanketta kokousvieraille.

Lyhyellä aikavälillä hankkeen tavoitteena on mm. luoda uutta tutkimustoimintaa, edistää työturvallisuutta sekä hevosten hyvinvointia sekä syventää koulutuksen vaikeavuutta. Pidemmän tähtäimen tavoitteena on mm. lisätä soveltavaa tutkimusta, haastaa vanhentuneita ja osin luuloon perustuvia käytäntöjä, lisätä hevosten määrää sekä tukevoittaa toimialaa Suomessa.

Näihin tavoitteisiin pyritään mm. oppilaitosyhteistyöllä. Parhaillaan on käynnissä useampiakin hevosten ja tallityöntekijöiden hyvinvointiin liittyviä AMK- sekä YAMK-opinnäytetöitä, ja käynnistymässä

myös yliopistotason tutkimus. Aktiivipihatton lisäksi mm. fysioterapeuttipiskelijöitä kiinnostavat Harjun kaksi ratsastussimulaattoria. Tulevaisuudessa pihatton asukkaiden liikkeistä, syömiskäyttäytymisestä ja esimerkiksi unesta saadaan toivottavasti paljon käyttökelpoista tietoa.

– Kerätään dataa ja tehdään tutkimusta, niin ei tarvitse arvailla, Storskrubb tiivistää.

Mikä tekee pihatosta aktiivin?

Sana ”aktiivi” tarkoittaa tässä yhteydessä hevosen roolia aktiivisena toimijana. Hevonen pääsee itse kävelemään valintansa mukaan ruokinta-automaatille tai vesipisteelle, katokseen tai taivasalle sen sijaan että se odottaisi paikallaan ihmisen tuomaa ruokaa tai pääsyä tarhaan. Kävelyn ohella lisävastusta antaa mäki, johon tarha on tietoisesti sijoitettu. Ruoka- ja vesipisteitä on useita, ja ne sijaitsevat eri puolilla tarhaa.

Harjun pihatto on jaettu kahteen osaan. Kaikki Harjun 30 opetushevosta, sekä ajohevokset että ratsut, asuvat siellä kahdessa 15 hevosen laumassa – tammät ja ruunat omilla ryhmissään paria poikkeusta lukuunottamatta. Aktiivipihatton 8000 m² alalle mahtuisi laskennallisesti 40 hevosta. (4000 m² per lauma). Tämän lauman hoito vaatii 1,5 ihmisen työpanoksen.

Tarhojen välissä on kulkureitti sekä huoltorakennus, josta löytyvät kolme pesupaikkaa, väkirehuvarasto, loimien pesu- ja kuivaushuone, toimisto sekä sosiaalitalit.

Aktiivipihatton alueiden aitojen sisäpuolella sijaitsevat katetut väkirehu- ja heinäautomaatit sekä 2 makuukatos, jonka toinen pitkä sivu on avoin, vain muovisuikaleiden suojaama. Ratkaisu on tietoinen valinta. Haluttiin että hevosille avautuisi myös katoksesta riittävä näköala, jolloin hevoset kokevat olonsa turvallisiksi kun näkevät laajalle alueelle.

Ruokinnan automatisointi: vähän, mutta tiheästi ja yksilöllisesti

Automaatti mahdollistaa lajintyypin ”laittamisen” pitkin vuorokautta pienissä annoksissa, mutta samaan aikaan yksilöllisesti erilaisten hevosten ja hevosryhmien tarpeiden mukaan.

Jokainen hevonen kantaa joko harjassaan tai riimussaan tunnistesirua jonka luettuaan ruokinta-automaatti tietää mikä hevonen on kyseessä ja annostelee sille ennalta määrätyn mukaisesti rehua. Lisäksi siru kerää hevosesta tärkeää tietoa. Töihin tullessaan hoitaja näkee tietokoneen ruudulta, mitä kukin hevonen on yön aikana puuhailut. Hevoset käyvät ruokailemassa vapaasti valitessaan noin tunnin välein. Joku ovelampi voi yrittää puijata koneelta enemmänkin ruokaa, mutta laite on lahjomaton. Tunnisteiden lisäksi hevosten elämää voi seurata etänä tallentavien videokameroiden avulla.

Heinäruokintaan on käytössä parikin erilaista ratkaisua eri tarpeisiin. Heinää voidaan tarjoilla vapaasti, puolivapaasti tai säännöstellen riippuen hevosesta. Vapaan heinän alueelle kuljetaan portista sirun ohjaamana, ulostuloportti on erikseen. Lihoamaan taipuvaiselle sopii paremmin heinän tarkka rajaaminen. Heinäautomaatissa on määrätty hevostohtainen syöntiaika. Kun aika on täysi, väliseinä laskeutuu heinien eteen.

Väkirehuautomaatissa kone pudottaa hevoselle säiliöstään ennalta säädetyn määrän kauraa ja muita valittuja kuivia

rehuja. Yksittäinen annos on pieni, sillä vuorokauden väkirehuannos on jaettu 20 osaan. Jos hevosta on tarve lääkittää tai sille halutaan syöttää turvotettua rehua, hevonen pitää ottaa pihatosta pois ja ruokkia se erikseen.

– Aluksi mietimme tuleeko siitä ongelmia että hevonen saattaa käydä väkirehuautomaatilla juuri ennen liikutusta, mutta annos on niin pieni ettei sillä ole käytännön merkitystä, Storskrubb kertoo.

Ruoka on mieleinen palkinto. Se toimii niin hyvin, että vain ani harva hevonen ei opi käyttämään automaatteja tai portteja. Harjussa pihatton oheen on kesäaikaan yhdistetty myös osapäivälaiduntamista. Tällöin pihatton tarhasta avautuu portti laitumelle. Ruoan ohella hevoselle parasta virikettä ovat muut hevoset. Veden perässä ne kuitenkin tulevat myös laitumelta pois aikanaan, joten työntekijän ei tarvitse pyydystä niitä yksitellen.

Kun ruokaa tulee näinkin tiheästi, hevoset eivät stressaa ruuan perään. Lajityyppinen tarve syödä lähes jatkuvasti, mutta vähän kerrallaan, toteutuu eikä ruuasta ole tarvetta taistella. Nämä hevoset malttavat odottaa vuoroaan automaateille rauhallisesti, jopa siistimmin kuin monet ihmiset.

Ei näy etuilla, luimimista, kuopimista tai kolistelua.

Oppivatko kaikki hevoset aktiivipihatton?

Tietenkään mikään pihatto tai talli ei ole oletuksena kaikille hevosille tai ihmisille sopiva ratkaisu. Harjussa on kuitenkin päästy toteamaan, että useammin aktiivipihatton sopii kuin ei sovi. Toki totutukseen sekä koulutukseen on varattava aikaa, hevosia ei vain lykätä laumaan ja katsota mitä tapahtuu.

Kummallekin pihattonryhmälle on kolme totuttelu/sairaskarsinaa, missä karsinasta aukeaa ovi pieneen tarhaan. Uusi hevonen tutustuu laumaan aidan takaa ennen siirtymistään isompaan aitaukseen. Tarvittava totuttelu-aika on yksilöllinen. Joillakin siihen riittää muutama viikko, yksi hevonen on tähän mennessä vaatinut jopa puolen vuoden totuttelujakson ennen kuin hoitajat luottivat että se on valmis.

– Yksi hevonen oli sellainen, että se oli vihainen sekä ihmisille että muille hevosille. Sitä emme laittaneet pihatton eikä se muutenkaan sopinut tähän ympäristöön. Muut ovat oppineet ennemmin tai myö-

▲ Toinen makuuhalleista. Kuva: Rosa Roslakka

◀ Projektipäällikkö Juliska Storskrubb kertoo kokousväelle aktiivipihatton. Kuva: Viivi Honkimaa

▼ Alue puolivapaaseen tai vapaaseen heinäruokintaan. Kuva: Viivi Honkimaa

▲ Hevosen harjaan kiinnitettävä tunnistin. Kuva: Viivi Honkimaa

▲ Taitovalmentaja Henriikka Ranta esittelee ruokinta-automaattien ohjausjärjestelmää. Kuva: Viivi Honkimaa

▲ Ruudulta näkee, miten kukin hevonen on ruokailut automaatilla. Kuva: Viivi Honkimaa

hemmin, Storskrubb kertoo.

Vierailumme aikana hevoset näyttivät silmiinpistävän rauhallisilta. Jos ne eivät lomsineet ruokapaikalta toiselle, ne seisoskelivat yksin tai pienissä ryhmissä. Me vierailijat olimme niille jokseenkin yhdentekeviä. Makupalojen antaminen on pihatolla kiellettyä, eivätkä nämä hevoset muutenkaan juuri enää yhdistä ihmistä ruokaan. Automaatti hoitaa sen puolen.

Vaikka rauhallisuus ja jossain tapauksissa jopa väsymys on ollut huomattavissa, täysin voipuneita hevoset eivät ulkoilmaelämässä ole.

– Hevoset leikkivät paljon. Joku hevosta haastaa muut leikkiin, ja sitten koko lauma laukkaa tarhaa ympäri. Meno on leikkisää, ei taistelevaa, eikä ketään ole ahdistettu nurkkaan, Storskrubb kertoo.

Tähänastisia havaintoja ja kokemuksia Harjun aktiivipihatosta

Harjun hevoset muuttivat aktiivipihattoon marraskuussa 2019. Ensimmäinen talvi oli leuto, joten aivan todella kylmistä olosuhteista ei toistaiseksi ole kokemusta. Kesän kovimmilla helteillä hevoset hakeutuivat varjoon makuukatoksiin sekä muihin varjopaikkoihin. Hevoset eivät näytä juuri perustavan katoksistaan sadesäällä, vaikka meidän ihmisten mielestä ehkä syytä olisi. Useimmilla on toki myös loimet päällä.

Marraskuinen vierailumme ajoittui sateiseen iltaan, mutta sorapohja näytti pitävän pintansa hyvin. Juliska kertookin pohjan rakentamisen lohkaisseen leijonanosan projektin budjetista.

Pihattoasumista tai siihen pyrkimistä perustellaan usein hevosten hyvinvoinnin paranemisella. Onko näin?

– Huomionarvoista on ainakin se, että aktiivipihattoon muuttamisen jälkeen Harjun hevosilla ei ole ollut yhtään ähkyä, Storskrubb kertoo.

– Haavoja ja ruhjeita tulee kuten ennenkin, tosin niiden laatu on muuttunut: nyt haavoja esiintyy useammin hevosten leikkimisen seurauksena esimerkiksi pään seudulla. Jalkavaivoja hevosilla on kuten aiemminkin. Ne eivät ole vähentyneet mutteivät lisääntyneetkään.

– Oppilaitoksen loma-ajat eivät enää vaikuta hevosten elämään yhtä merkittävästi kuin aiemmin. Ne eivät kerää lomilla ylimääräistä virtaa ja ovat huomattavasti turvallisempia ottaa käyttöön lomien jälkeen, Storskrubb lisää.

Hevosenhoitajan työ on hevosten ohella yksi tarkasteltava osa-alue, koulutetaanhan

Harjussa myös tulevaisuuden ammattilaisia. Aktiivipihattoalue siivotaan päivittäin, ja se vie noin 2/3 hoitajan työajasta. Talikko siis heiluu kyllä tässäkin talliratkaisussa. Erona on työn siirtyminen sisältä ulos. Hevosia pystyy tarkkailemaan siivoamisen ohessa, jolloin ollaan toivottavasti lähempänä hoitajan työn ydintä.

Arkisin töihin menevät hevoset siirretään päiväksi talleihin. Tuntien jälkeen ne kuivattelevat hietta ruokittaessa pois karsinassa. Takaisin pihatolle hevosia tuodaan ryhmissä ohjatusti.

Miltä hevosenpito näyttää tulevaisuudessa?

Uudenaikaista, jopa futuristisen tuntuista aktiivipihattoa tarkastellessa miettii väkisin, miten paljon on sellaista mitä emme vielä hevosista tai niiden tarpeista tiedä. Tässä voi taas kerran joutua kyseenalastamaan omiakin oppejaan ja käsityksiään siitä, mitä hevonen tarvitsee voidakseen hyvin ja miten se tätä maailmaa tarkastelee.

Sekä hevosiin että niiden hyvään pitoon liittyy paljon erilaisia näkemyksiä, joista on välillä vaikea erottaa perustuuko ajatus tunteeseen, luuloon vai tietoon. Jännä nähdä, millaista dataa saadaan kun nyt käynnissä olevat sekä alkavat tutkimukset etenevät julkaisuksi asti!

Hevosen pitopaikka on aina jonkinasteinen kompromissi, mutta tietoa hakemalla on mahdollista löytää ratkaisu joka toimisi parhaiten juuri omissa tiloissa sekä hevosille että ihmisille. Harjussa ollaan tästä projektista syystäkin innoissaan, mutta samaan aikaan on hyvä muistaa ettei täydellisiä ratkaisuja aivan kaikkiin kysymyksiin pystytäkään löytämään saati antamaan.

Tavoitteet ovat korkealla - sekä hevosten että niiden hoitajien hyvinvointi, yritystoiminnan kiinnostavuuden sekä kannattavuuden kohoneminen ja sitä kautta hevosalan menestys pitkällä tähtäimellä. Pienemmänkin budjetin kotipihatton tai tallin rakentaja voi saada Harjun vierailulta käyttökelpoisia ideoita tai ainakin näkökulmia pohdintansa tueksi. Projektipäällikkö Juliska Storskrubb toivottaakin kaikki kiinnostuneet tervetulleeksi katsomaan pihattoa myös paikan päälle.

Viivi Honkimaa

Harjun oppimiskeskus toivottaa kaikki kiinnostuneet tervetulleeksi tutustumaan! Ota yhteyttä Juliska Storskrubb p. 044 0460879, juliska.storskrubb@harjunopk.fi

Lisätietoja aktiivipihatosta sekä hankkeesta: www.harjunopk.fi

▲ Ruoka- ja vesipisteitä on useita, ja ne sijaitsevat eri puolilla tarhaa. Kuva: Rosa Roslakka

▲ Heinä-automaatti, jossa hevoselle on määrätty yksilöllinen syöntiaika. Kuva: Viivi Honkimaa

▲ Aktiivipihatoura aloitetaan totuttelukarsinoista. Kuva: Viivi Honkimaa